

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

En lyckad invasion med ett misslyckat utfall

En studie om NATO:s ingripande i Libyen 2011
utifrån teorin om rättfärdiga krig

Författare: Clara Lindvall
Handledare: Anders Persson
Examinator: Anna-Karin Eriksson
Lärosäte: Linnéuniversitetet
Termin: HT22
Ämne: Statsvetenskap
Nivå: Kandidatnivå

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Abstract

Questions regarding responsibilities in war are deeply related to moral discussions. Just war theory is a theory developed in order to categorize in which ways a war can be performed to be as just as possible. The theory was primarily divided into two dimensions: jus ad bellum and jus in bello which focuses on the reasons for going to war and the execution of the war. In recent years a third component to the theory has been discussed which incorporates the responsibilities after a war has been terminated, also known as jus post bellum. In this essay, just war theory is applicable to NATO:s invasion, Operation Unified Protector (OUP), of Libya during the civil war in 2011. In order to do so, a qualitative study has been chosen as methodology based on primary and secondary sources. By analyzing NATO:s actions from a just war perspective, the results present that the invasion was just based on jus ad bellum and jus in bello. The jus post bellum dimension did, in this case study, weaken OUP from a just war perspective as very few post war measures were implemented and sustainable peace did not arise after the operation ended.

Nyckelord

Rättfärdiga krig, NATO, Libyen, jus ad bellum, jus in bello, jus post bellum

Tack

Jag vill tacka min handledare Anders Persson för all hjälp. Jag vill även tacka Demi och Rebecka för all input och motivation.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 En lyckad operation som lett till en misslyckad fred	1
1.2 Syfte och frågeställning	2
1.3 Upplägg	3
2 Metod	4
2.1 Kvalitativ studie	4
2.2 Teoriprovande	5
2.3 Validitet och reliabilitet	5
3 Material	7
3.1 Primär- och sekundärkällor	7
3.2 Källkritik	7
4 Tidigare forskning	8
4.1 Teori	8
4.2 Fall	10
5 Teorin om rättfärdiga krig	11
5.1 Jus ad bellum	12
5.1.1 Goda intentioner	13
5.1.2 Rätt orsak	13
5.1.3 Legitim auktoritet	14
5.1.4 Goda förhoppningar att lyckas	15
5.1.5 Proportionalitet	15
5.1.6 Sista utväg	16
5.2 Jus in bello	16
5.2.1 Diskriminering och de civilas immunitet	17

5.2.2 Proportionalitet	17
5.3 Jus post bellum	18
5.3.1 Kompensation	18
5.3.2 Rehabilitation	19
5.3.3 Krigsförbrytarrättegång	19
5.4 Operationaliseringstabell	20
6 NATO:s operation i Libyen utifrån teorin om rättfärdiga krig	21
6.1 Jus ad bellum	22
6.1.1 Goda intentioner	22
6.1.2 Rätt orsak	23
6.1.3 Legitim auktoritet	23
6.1.4 Goda förhoppningar att lyckas	24
6.1.5 Proportionalitet	25
6.1.6 Sista utväg	25
6.2 Jus in bello	26
6.2.1 Diskriminering och de civilas immunitet	26
6.2.2 Proportionalitet	27
6.3 Jus post bellum	28
6.3.1 Kompensation	28
6.3.2 Rehabilitation	28
6.3.3 Krigsförbrytarrättegång	29
7 Betydelsen av jus post bellum försvagar rättfärdigandet av NATO:s ingripande i Libyen	30
7.1 Jus ad bellum: godkänd	30
7.2 Jus in bello: godkänd	31
7.3 Jus post bellum: misslyckad	32

7.4 Teoretiska slutsatser	34
7.5 Metodologiska slutsatser	35
7.6 Förslag till vidare forskning	36
8 Källförteckning	36

1 Inledning

1.1 En lyckad operation som lett till en misslyckad fred

Under våren 2011 uppkom demonstrationer och protester runt om i mellanöstern efter att folket i Tunisien lyckats avsätta sin ledare Zine El Abidine Ben Ali (McQuinn, 2013). Demonstrationerna i Libyen eskalerade snabbt till ett våldsamt inbördeskrig och blev det land där flest internationella aktörer engagerade sig under den arabiska våren (Olsen, J. A., 2014:xvi). Då FN:s säkerhetsråd godkände resolutionerna 1970, 1973 och 2009, att tillåta samtliga nödvändiga medel för att skydda civilbefolkningen i Libyen, ingrep NATO med Operation Unified Protector, OUP. OUP sågs som en framgång när NATO:s styrkor 31 oktober samma år drog sig tillbaka efter det att ledare Gaddafi tillfångatogs och avlidit (NATO, 2011a). NATO:s dåvarande generalsekreterare Anders Fogh Rasmussen kallade operationen för lyckad, ett avslutat kapitel i NATO:s historia och sa att folket i Libyen äntligen var fria (NATO, 2015). Trots att förhoppningarna var stora efter NATO:s ingripande blev följderna dessvärre inte så lyckade som omvärlden hoppats på. Efter kriget var det ytterst få länder eller organisationer som hjälpte till med konsekvenserna av kriget genom att bygga upp och stabilisera landet. Splittringar inom landet och svårigheterna att bygga upp nya demokratiska politiska institutioner ledde till fortsatta problem och oroligheter (Chivvis och Martini, 2014:2). Detta kommer det läggas stor vikt vid, vid forskningen i denna uppsats då NATO:s ingripande i Libyen kommer analyseras dels utifrån de bakomliggande skälen och handlandet i konflikten men även vilka följderna blev av operationen och vilket ansvar NATO har i efterkrigstiden. Fallet kommer analyseras utifrån teorin om rättfärdiga krig. Flera diskussioner kring NATO:s intervention i Libyen har förts i tidigare forskning utifrån olika teorier och perspektiv. Då konsekvenserna av ingripandet inte blev positiva trots en lyckad insats indikerar det att en tredje aspekt av efterkrigstiden är nödvändig för avgörandet huruvida OUP varit en

lyckad eller misslyckad operation. Det innebär även att samtliga dimensioner inom teorin inte alltid respekteras i krig trots sammankopplingen (Walzer, 2015:21).

Syftet med revolutionen var att etablera en nation med pålitliga ledare, ekonomisk tillväxt och frihet, vilket inte kom som en naturligt följd efter Gaddafis död (McQuinn, 2013). En fråga som uppstår i en situation som denna där ingripandet i ett krig först ses som lyckad men sedan skapar nya problem, är om det fortfarande går att rättfärdiga. Ett sätt att analysera dessa frågor är genom att använda teorin om rättfärdiga krig (just war theory) som ett verktyg för att besvara frågor om hur krig, om någonsin, går att rättfärdiga. Teorins tre huvudfokus ligger på att rättfärdiga de moraliska skälen för krig (jus ad bellum), i krig (jus in bello) och ansvar efter krig (jus post bellum) (Brooks, 2013:1-2). Jus ad bellum, jus in bello och jus post bellum är i sin tur uppdelade i flera aspekter som förklarar och gör teoridimensionerna applicerbara på olika fall. Denna studie kommer analysera NATO:s ingripande i inbördeskriget i Libyen utifrån teorin om rättfärdiga krig för att slutligen dra slutsatser om huruvida ingripandet går att rättfärdiga eller ej. Då konsekvenserna av kriget inte ledde till fred och demokrati tyder det på att samtliga dimensioner av teorin om rättfärdiga krig är nödvändiga för att för att kunna rättfärdiga ett krig.

1.2 Syfte och frågeställning

Denna fallstudie kommer börja analysera konflikten redan vid FN:s bestämmelser om att tillåta NATO att ingripa i kriget (NATO, 2011b) eftersom syftet med uppsatsen är att studera skälen bakom NATO:s ingripande i Libyen 2011, handlingarna under kriget och vilket moraliskt ansvar NATO har i Libyen efter tillbakadragandet av sina militära styrkor. Analysen fokuserar på de argument som används av NATO för att förklara ingripandet, de handlingar som utfördes under konflikten fram till tillbakadragandet i slutet av oktober 2011 samt ageranden efter tillbakadragandet. Syftet med analysen är att se huruvida NATO:s handlingar

i samband med operationen och motivering till ingripandet i inbördeskriget i Libyen går att rättfärdiga trots de våldsamheter som tillkom med ingripandet och vilka konsekvenser som följde utifrån den valda teorin om rättfärdiga krig. De tre dimensionerna jus ad bellum, jus in bello och jus post bellum har legat till grund för formuleringen av frågeställningarna. Utifrån det problem som presenterats har tre frågeställningar formulerats för att förtydliga teorins tre huvudområden:

- Hur är det möjligt att rättfärdiga skälen för NATO:s ingripande i kriget i Libyen 2011 utifrån jus ad bellum?
- På vilka sätt betraktas NATO:s ingripande och handlingar som rättfärdiga i Libyen 2011 utifrån jus in bello?
- Hur har NATO tagit ansvar för konsekvenserna av sitt agerande i Libyen efter tillbakadragandet av de militära styrkorna baserat på jus post bellum?

1.3 Upplägg

För att svara på de frågeställningar som formulerats kommer teorin om rättfärdiga krig att appliceras på fallet som undersöks vilket i denna studie är NATO:s intervention i Libyen som pågick 2011. Teorin är i sin tur uppdelad i tre huvudsakliga dimensioner: jus ad bellum, jus in bello och jus post bellum, som ytterligare ska brytas ned för att noggrant analyseras och tillämpas.

Uppsatsens upplägg är dessutom uppdelad i flera delar för att så enkelt som möjligt kunna följa arbetets röda tråd och vilka metoder som används för att få fram de resultat som presenterats utifrån den använda teorin.

I uppsatsens första del presenteras den grundläggande bakgrunden till fallet samt hur en frågeställning har formulerats utifrån det ämne som ska studeras. Därefter presenteras metod, material och tidigare forskning för att förstå de tillvägagångssätt som använts. I metod- och materialavsnitten kommer inte bara den använda metoden och materialet att presenteras utan även för- och nackdelar med de valda tillvägagångssätten samt en förklaring till varför just dessa material och metoder använts i denna studie. I nästa avsnitt presenteras

det teoretiska ramverket som har operationaliserats med hjälp av en tabell för att slutligen appliceras på fallet, alltså NATO:s ingripande i Libyen 2011. Operationaliseringen har utgått ifrån jus ad bellum, jus in bello och jus post bellum och presenterar de subkategorier och kriterier som utgör dimensionerna i teorin. Efter tillämpningen av teorin förs en diskussion och analys av resultatet för att slutligen presentera slutsatser kring frågeställningen, teorin och fallet samt den valda metoden. I den sista delen föreslås även förslag till vidare forskning inom ämnet samt teoretiska slutsatser och kritik mot teorin om rättfärdiga krig.

2 Metod

2.1 Kvalitativ studie

Denna analys utgår från en kvalitativ studie vilket innebär att syftet med analysen är att ta fram helheten i texten och förstå kontexten genom läsning för att hitta meningen (Esaiasson et al. 2017:211). Syftet med kvalitativ forskning är att skapa en bredare förståelse av beskrivningar i olika sociala förhållanden samt empiriskt underbyggda teorier och idéer (Alvesson och Deetz, 2022:89). Denna kvalitativa analys är även en innehållsanalys vilket innebär att forskaren med hjälp av kodning kan analysera material för att enkelt kunna kategorisera det (Boréus och Kohl, 2018:50). För att enkelt kategorisera analysen i denna studie kommer en operationaliseringstabell av teorin användas och därmed förtydliga sorterandet av innehållet (Boréus och Kohl, 2018:58-59). I Johan Alvehus bok *Skriva uppsats med kvalitativ metod* (2019) påpekas det faktum att naturligt data bör analyseras i en kvalitativ studie snarare än material som forskaren själv skapat, till exempel intervjuer. Detta innebär att datan inte är en produkt av forskningsprocessen utan att den istället förekommer naturligt och bör analyseras som sådan (Alvehus, 2019:37). Forskningen i denna uppsats analyserar endast material som redan existerar, det vill säga naturligt förekommande data. Det är ett existerande fall och en teori som undersöks utan att forskaren använt eget iscensatt material. Denna forskningsdesign är tillämpad för att skapa en bredare

uppfattning om forskningsämnet genom att den tillåter mig som forskare att få konkret kunskap om både teorin och fallet i fråga.

2.2 Teoriprovande

En empirisk undersökning som denna kan antingen vara beskrivande eller förklarande. En förklarande undersökning kan vara teoriprovande eller teorikonsumerande vilket innebär att teorin är på plats från början. Den kan även vara teoriutvecklande och då finns teorin inte på plats från början (Esaiasson et al. 2014:89). Denna undersökning är teoriprovande eftersom teorin är i centrum och syftar till att vara generaliserbar i större utsträckning än en teorikonsumerande som främst lägger fokuset på fallet (Esaiasson et al. 2017:41). Olika teorier kan vara olika lämpliga beroende på vilka fall och inom vilka parametrar den ska användas (Alvesson och Deetz, 2022:60). Teorin om rättfärdiga krig har legat till grund för forskningen i denna uppsats och sedan har fallet om NATO:s ingripande i Libyen valts utifrån lämpligheten att applicera. Ett av teoriprovande studiers kännetecken är att forskaren utgår från teorin och väljer sedan ett lämpligt fall utifrån teorin snarare än att förklara ett valt fall utifrån en teori (Esaiasson et al. 2014:42). I denna studie har forskaren utgått från teorin om rättfärdiga krig och valt att pröva den på NATO:s ingripande i det libyska inbördeskriget som ett lämpligt fall. Det innebär att metoden som används är en teoriprovande fallstudie vilket främst används när en isolerad situations händelseförlopp ska undersökas oavsett om det är en individ, en grupp eller en situation som ska undersökas (Patel och Davidson, 2019:76). Teorin som kommer appliceras på fallstudien är *rättfärdiga krig*. Teorin utgår ifrån frågan om det går att rättfärdiga krig och om det är så, hur och när är det rättfärdigat (Brooks, 2013:1).

2.3 Validitet och reliabilitet

En viktig aspekt vid forskning är att den ska ha hög validitet. För att säkerställa validiteten måste reliabiliteten och begreppsvaliditeten

säkerställas. Hög begreppsvaliditet innebär att den teoretiska definitionen och den operationella indikatorn stämmer överens. För att undvika konsekventa fel måste alltså de teoretiska begreppen förklaras utifrån det valda mätverktyg som i denna uppsats är en operationaliseringstabell. Resultatvaliditeten däremot avgör om det som ska mätas verkligen mäts i undersökningen. Validitet kan också delas in i intern och extern validitet. Den interna validiteten mäts utifrån studiens giltighet och den externa validiteten mäts utifrån hur generaliserbar studien är till andra fall (Bryman, 2018:465). Eftersom en operationalisering av teorin görs i denna studie förtydligas begreppsvaliditeten samt den interna validiteten då förtydligandet av essentiella begrepp appliceras på fallet. I detta fall är det teorins tre dimensioner, jus ad bellum, jus in bello och jus post bellum och de centrala innehållen inom dessa dimensioner som kommer förklaras i teoridelen av uppsatsen och operationaliseringstabellen. Den externa validiteten är svårare att säkerställa då kvalitativa studier, framförallt fallstudier, inte syftar till att skapa en representativ bild av världen. Däremot skulle liknande slutsatser som denna undersökning kommit fram till att kunna dras utifrån samma teori men i andra fall genom att den tillämpas på jämförbara aktörer i andra konflikter. Att generalisera resultatet görs lättare i en teoriprovande än i en teorikonsumerande studie då syftet med teorin är att kunna förklaras på ett mer generellt plan (Esaiasson et al. 2014:89) men att det i denna studie görs med hjälp av det specifika fallet NATO i Libyen. Exempelvis skulle NATO:s agerande i andra beväpnade konflikter kunna analyseras. Teorin om rättfärdiga krig skulle också kunna vara applicerbar på andra fall och de teoretiska slutsatserna kan vara generaliserbara.

Reliabilitet är kopplad till de systematiska fel som kan förekomma i forskningen. Felen undviks genom att undvika slumpmässighet för att säkerställa att undersökningen utförts korrekt (Esaiasson et al. 2017:64). Ett sätt att stärka reliabiliteten är att använda många källor som både är primära och sekundära. En primärkälla innebär att källan är en förstahandskälla och sekundärkällor är andrahandskällor (Esaiasson et al. 2014:283). Genom att använda ett brett utbud av källor, både primära och sekundära, stärks även

reliabiliteten då risken för slumpmässighet och slarvfel minskas.

Reliabiliteten i denna studie har säkerställts genom att ett stort urval av källor används, både primära och sekundära för att förstärka varandras trovärdighet och denna forsknings tillförlitlighet.

3 Material

3.1 Primär- och sekundärkällor

Som tidigare nämnts finns det många fördelar med ett brett urval av källor som både är primära och sekundära. Primärdata är sådant som direkt har använts i undersökningen medan sekundärdata är sådant som redan bearbetats av en annan källa men som ändå kan vara till nytta i forskningen i denna uppsats (Alvehus, 2019:36). Primärkällor är i detta fall bland annat sådan information som kommer direkt från NATO:s, FN:s och EU:s egna hemsidor samt rapporter och resolutioner. Primärkällor kan alltså både vara texter från officiella hemsidor, intervjuer med representanter, tal eller andra uttalanden. Utöver primärkällor kan sekundärkällor användas för att tillsammans med primärkällor skapa god validitet samt bekräfta varandras källkritiska aspekter (Esaiasson et al. 2014:268). Sekundärkällor i detta fall är sådant som vetenskapliga artiklar och böcker som är noggrant utvalda. För att förklara fallet som analyseras i denna studie har många primärkällor använts direkt från NATO:s egna hemsida och rapporter om OUP för att säkerställa NATO:s händelseförlopp i kriget i kombination med vetenskapliga artiklar och böcker för att även kunna analysera konsekvenserna som uppstod utifrån olika handlingar. Även nyhetsartiklar har använts för att få en inblick i händelseförloppen i Libyen 2011.

3.2 Källkritik

För att säkerställa att källorna som använts är så trovärdiga och applicerbara som möjligt används det källkritiska verktyget Ädel-Ost (Esaiasson et al. 2017:279). Verktyget består av fyra källkritiska principer; äkthet, oberoende,

samtidighet och tendens (Thurén och Werner, 2019). För att en källa ska vara äkta måste det vara säkerställt att källan stämmer överens med när den utger sig för att ha producerats och i vilket sammanhang, alltså att den inte är förfalskad. Oberoende innebär att källan inte är vinklad eller partisk utan ger så objektiv information som möjligt. Detta går att säkerställa främst genom att använda primärkällor som inte blivit tolkade av andra författare innan informationen brukas samt att använda flera källor från olika perspektiv då en källa aldrig kan vara helt oberoende. För att säkerställa att samtidigheten är hög är det viktigt att använda källor som passar i tiden för att inte sådant som minnesfel ska kunna påverka. Det är därför viktigt att granska datumen på när källan producerats och vad som har hänt sedan dess. Slutligen innebär tendens att personen som skrivit texten inte har någon agenda för att avsiktligt vinkla informationen (Esaiasson et al. 2017:292-295). För att säkerställa att källorna som används i forskningen är lämpliga har samtliga av de ovanstående aspekter spelat in vid valet av källor. För att säkra källans äkthet har sökningen på vetenskapliga artiklar gjorts via Google Scholar eller Onesearch. Vid aspekten om oberoende är det svårt för en källa att vara totalt oberoende men med ett stort urval tidigare forskning som legat till grund för studien har denna aspekt försökt säkerställas så gott det går. Genom att använda ett brett utbud av källor är det lättare att, om inte att säkerställa objektiviteten, så presentera flera perspektiv kring ämnet. Källorna som används kan alltså bekräfta varandra. Samtidighet har tagits hänsyn till vid granskandet av källans datum för att så tidsenliga källor som möjligt ska ha använts. Slutligen har källans tendens också granskats genom att inte endast läsa texten utan även granska vem det är som ger ut den.

4 Tidigare forskning

4.1 Teori

Eftersom teorin om rättfärdiga krig är så pass gammal och har tolkats på nytt i relation till samtiden finns det mycket olik forskning kring teorin och dess applicerbarhet på diverse fall. Ett av de stora namnen inom forskningen och

utvecklandet av teorin är Michael Walzer som publicerat flera böcker om teorin, bland annat *Just and Unjust Wars - a Moral Argument with Historical Illustrations* (2015) och *Arguing About War* (2004). Båda böckerna beskriver teorin och förklarar den med hjälp av specifika händelser och i olika slags krig. Brian Orend skriver i sin bok *Michael Walzer on War and Justice* (2000a) om Waltzer och hans tolkning av teorin utifrån de tre dimensionerna jus ad bellum, jus in bello och jus post bellum som också är centrala delar i denna uppsats. Orend skriver även i *The morality of war* (2013) om dimensionerna och hur teorin har kommit till och utvecklats. Även Thom Brooks bok *Just war theory* (2012) diskuterar teorin och dess tre dimensioner jus ad bellum, jus in bello och jus post bellum.

En stor del av forskningen kring teorin om rättfärdiga krig utgår från Aquinas och Augustinus tankar men i *War and International Justice: A Kantian Perspective* (2000b) jämför Orend den traditionella teorin med Immanuel Kants syn på rättfärdiga krig vilket ger teorin nya perspektiv. I Jennifer S. Easterday, Carsten Stahn och Jens Iversons bok *Jus Post Bellum: Mapping the Normative Foundations* diskuteras främst den tredje dimensionen av teorin, det vill säga jus post bellum vilket syftar till de ansvar som en aktör har efter avslutat krig. I flera andra forskningsarbeten om teorin utesluts denna aspekt vilket gör Easterday, Sahn och Iversons forskning särskilt relevant för den forskning som gjorts i denna uppsats. I *Just War: Principles and Cases* (1996) som är skriven av Richard Regan, diskuteras precis som i många av de andra forskningarna om teorin och dess perspektiv, men denna bok nämner även hur interventioner i krig förs i inbördeskrig utifrån teorin, vilket är starkt sammankopplat till den forskning som utförs i denna uppsats. Denna infallsvinkel, även om den inte är tillämpad på något fall i Regans forskning, är lämplig att diskutera i relation till NATO:s ingripande i det libyska inbördeskriget. Det finns även en del forskning om den valda teorin och applicering på fallet Libyen 2011 och NATO i konflikten.

4.2 Fall

En stor del av forskningen kopplad till fallet Libyen 2011 och NATO:s ingripande handlar om resultaten och vilka följder operationen fick. Forskning om följderna är viktigt för att kunna lära sig av misslyckanden och med hjälp av analyser kunna precisera vad som kan ha påverkat konsekvenserna av interventionen (Engelbrekt, Mohlin och Wagnsson, 2014; Campbell, 2013a; Campbell, 2013b). Forskning om följderna i Libyen efter NATO:s ingripande är relevant för forskningen som görs i denna uppsats eftersom följderna påverkas av agerandet i konflikten. En del av teorin om rättfärdiga krig syftar till att krig ska föra med sig goda följder och god utveckling även om följderna i sig inte är en del av analysen. Vissa teoretiker anser att en tredje dimension till teorin borde implementeras för att analysera ansvarstagandet för följderna efter krig, *jus post bellum* (Stahn, 2006). *Jus post bellum* kommer appliceras på fallet i denna studie vilket är en infallsvinkel som annan forskning om rättfärdiga krig och NATO i Libyen saknar. Kjell Engelbrekt, Marcus Mohlin och Charlotte Wagnsson skriver i *The NATO Intervention in Libya: Lessons Learned from the Campaign* (2014) om bakgrunden till ingripandet, operationen i sig samt vilka slutsatser som kan dras av interventionen och vilka följder den fick. Horace Campbell skriver i båda sina böcker *Global NATO and the catastrophic failure in Libya* (2013a) och *NATO's failure in Libya: lessons for Africa* (2013b) om Libyens historia samt FN:s resolution 1973, principen om skyldighet att skydda och hur den har varit av stor betydelse i internationellt ingripande i Libyen. I båda böckerna diskuteras även följderna av kriget i Libyen och hur resten av Afrika kan dra lärdom av den liberala interventionen för att undvika samma misslyckade påföljder. I boken *Just War and the Responsibility to Protect: a Critique* (2019) skriver Robin Dunford och Michael Neu också om teorin rättfärdiga krig utifrån FN:s skyldighet att skydda och hur den aspekten har varit relevant i flera konflikter, bland annat i Libyen. Forskning om FN och skyldigheten att skydda är viktig för forskningen i denna uppsats då centrala delar kopplade till *jus ad bellum*, skälen till deltagande i krig, rotar sig i denna principen.

I Andrew Wedgwood och A. Walter Dorns vetenskapliga artikel *NATO's Libya Campaign 2011: Just or Unjust to What Degree?* (2015) diskuteras, precis som i denna uppsats, huruvida NATO:s ingripande i Libyen 2011 kan ses som rättfärdigt och i vilken utsträckning. Skillnaden mellan Wedgwood och Dorns forskning och den som utförts i denna studie är att Wedgwood och Dorn inte operationaliserar teorin på samma sätt och utgår inte heller från jus ad bellum och jus in bello som huvuddimensioner vid analysen. Chuka Eureka och Nwambu Chiemela skriver i sin artikel *Foreign Military Intervention in Libya: An Analysis of the Just War Principles of Jus Ad Bellum and Jus in Bello* (2018) också om de internationella åtgärder och ingripande som gjordes i Libyen, däribland NATO:s agerande utgör en stor del. En djupare analys av NATO och deras regler görs i Camilla Guldahl Coopers bok *NATO Rules and Engagement: on Roe, Self-defence, and the use of force during armed conflict* (2019). Guldahl Cooper analyserar i vilka fall och under vilka omständigheter NATO har rätt att militärt ingripa i väpnade konflikter.

5 Teorin om rättfärdiga krig

Teorin om rättfärdiga krig har rötter långt bak i tiden med gamla filosofer som Thomas Aquinas och Augustinus och kan därför på många sätt kopplas till ett kristet perspektiv som har vidareutvecklats och moderniserats. Teorin har även påverkats och utvecklats som en följd av diverse samtida världshändelser som vietnamkriget, attackerna den elfte september eller utvecklingen av nya krigssätt och kärnvapen (Moseley, u.å.). Syftet med teorin är att bedöma och analysera rättfärdiga skäl och sätt att föra krig på. Dessa två distinktioner är även kända som jus ad bellum och jus in bello. En tredje aspekt, jus post bellum, har även uppkommit i relation till jus ad bellum och jus in bello och innefattar de skyldigheter en aktör har efter krigets slut (Brooks, 2013:1). Trots sammankopplingen behöver inte jus ad bellum, jus in bello och jus post bellum nödvändigtvis innebära att en aktör i krig respekterar samtliga. Alltså, anledningarna bakom en konflikt kan vara legitima men utförandet av våldet behöver inte vara rättfärdigt och vice

versa (Walzer, 2015:21). Michael Walzer nämner i sin bok *Just and Unjust Wars: a Moral Argument with Historical Illustrations* (2015) det faktum att soldater i krig inte dör förgäves om det finns ett ändamål med kampen vilket gör att den är värd att dö för. Utan det går kriget inte att rättfärdiga. Vidare menar Waltzer (2015) att när ändamålet med kriget är inom räckhåll måste kriget avslutas eftersom oavsett hur goda intentionerna är med kriget bör inte fler liv riskeras än nödvändigt. Om det skulle ske skulle kriget, oavsett hur rent det tidigare förts, inte längre kunna rättfärdigas (Walzer, 2015:110). Teorin om rättfärdiga krig handlar alltså både om krig i sig men även om en slags moralfilosofi (Walzer, 2015:335). Utöver den teoretiska aspekten finns det även en historisk infallsvinkel i rättfärdigandet av krig som är starkt kopplad till internationella överenskommelser som Haag- och Genevekonventionen. Dessa överenskommelser kan hänvisas till vid bland annat rättegångar mot krigsförbrytare men är byggd på en etisk och moraliskt grund och bör granskas därefter (Moseley, u.å.).

Kommande del av studien kommer djupdyka in i de tre distinktionerna jus ad bellum, jus in bello och jus post bellum samt bryta ned dem i subkategorier och operationella indikatorer utifrån de centrala delarna inom dimensionerna. Operationalisering av teorin kommer även att förtydligas i en tabell som presenteras i slutet av kapitlet.

5.1 Jus ad bellum

Den första delen av teorin kallas för jus ad bellum och fokuserar på vilka omständigheter och premisser som ligger till grund för förandet av krig. För att tillåtas föra och ingripa i krig måste vissa kriterier uppfyllas för att kriget ska vara möjligt att rättfärdiga (Maiese, 2003a). Jus ad bellum motiverar och försvarar övergången från fred till konflikt om utvalda villkor ligger till grund för det (Stahn, 2006). Med det sagt innebär detta att de politiska ledare som engagerar sig i krig behöver ifrågasättas utifrån vilka premisser de gör det på. De måste även hållas ansvariga om de skulle utropa krig på felaktiga grunder. Diverse principer har utformats för att undvika att krig förs på

felaktiga grunder. Detta innebär att en aktör måste uppfylla alla de kriterier som etablerats för att skälen till krig ska ses som rättfärdiga (Orend, 2013:86). De centrala principerna för jus ad bellum är goda intentioner, rätt orsak, legitim auktoritet, sista utväg, proportionalitet och att det finns goda förhoppningar att lyckas (Orend, 2013:33).

5.1.1 Goda intentioner

Den första dimensionen som innebär att kriget måste ha goda intentioner, belyser vikten av en rättfärdig fred snarare än att strida för eget intresse. Egenintresse och goda intentioner överlappas dock ofta vilket måste tas i åtanke när denna aspekt ska analyseras (Maiese, 2003a). Kriget måste kämpas för rättvisa. Ett problem med att avgöra om intentionerna är goda är att det kan finnas flera bakomliggande orsaker där vissa är enklare att rättfärdiga än andra (Rigstad, 2007). Ett moraliskt beslut måste tas vid forskningen om goda intentioner; om det är viktigt att de primära intentionerna är goda eller om det räcker med att en del av de intentionerna som ligger bakom kriget räknas som goda. Vissa filosofer som Kant menar att goda intentioner också är kopplade till jus in bello och jus post bellum då en aktör bör förplikta sig till utförande och konsekvenserna innan kriget i sig bryter ut (Orend, 2000a:94). Även om intentionerna är goda och osjälvviska som att ingripa i krig för att skydda en annan aktör, finns det praktiska svårigheter och konsekvenser för den egna militären, ekonomin, och så vidare som gör att ingripande inte sker (Moseley, u.å.).

5.1.2 Rätt orsak

Vissa teoretiker anser att våld aldrig går att rättfärdiga oavsett anledning medan många teoretiker är överens om att självförsvar vid aggressivt bemötande oftast går att försvara. I det stora hela försvarar denna del av teorin rätten till självförsvar och ser den som den enda godtagbara anledningen för en aktör att föra krig om inte speciella undantag görs av exempelvis FN:s säkerhetsråd (Orend, 2013:34). Ett sådant undantag kan vara att en våldsam konflikt rättfärdigas om syftet är att gå emot en

förtryckande regering och strida mot de felaktigheter som begåtts av den. Ingripandet i en konflikt kan också försvaras om aktören deltar för att skydda offer i ett krig mot ett yttre hot. Diskussion om när det är försvarbart, om någonsin, att slå det första slaget diskuteras inom teorin (Moseley, u.å.). Dimensionen rätt orsak fördömer de krig som är grundade i religiösa eller etniska skiljaktigheter, ekonomisk vinning eller territoriell utökning. Rätt orsak menar att försvar mot aggression är det enda försvarbara skälet att inleda eller ingripa i krig (Orend, 2000a:88). Rätten till självförsvar gäller både en stat som har rätt att skydda sig själva och den egna befolkningen men även andra aktörers rätt att ingripa för att skydda offer i krig. Denna aspekt gör det omöjligt för samtliga parter i ett krig att ha rätt orsak utan antingen är den ena sidan attackerande och den andra försvarande vilket rättfärdigar den ena, eller så är båda parterna omöjlig att rättfärdiga (Orend, 2000a:93).

5.1.3 Legitim auktoritet

För att en aktör ska få delta i en våldsam konflikt måste den ses som en legitim auktoritet och godkännas av andra legitima auktoriteter (Orend, 2000a:96). Ofta syftar detta till en slags statssuveränitet som har godkänts av både befolkningen och världssamfundet. Staten måste alltså vara suverän för att klassas som en legitim auktoritet oavsett statsskick. Om folket i en stat däremot inte känner lojalitet eller stöttar regimen faller statens legitimitet och individer och grupper har rätt att förklara krig mot regimen (Maiese, 2003a). Kriget måste också vara godkänt av de tjänstemän som är juridiskt ansvariga för att kontrollera de militära styrkorna (Rigstad, 2007). Denna infallsvinkel syftar främst till stater och dess legitimitet men även organisationer som inte är stater kan godkännas som legitima auktoriteter. Exempelvis FN och säkerhetsrådet som uppmanar sina medlemsstater att få ett godkännande av FN att förklara krig om inte staterna endast svarar på en attack genom självförsvar (Regan, 1996:44).

5.1.4 Goda förhoppningar att lyckas

I denna aspekt läggs stor vikt vid resultatet av krig och om följderna som tillkommer är inom räckhåll för att säkerställa att det ska löna sig med ett krig. Här gäller det alltså att överväga möjliga förluster mot en potentiell vinst för att komma fram till om anledningarna bakom konflikten går att försvara. Övervägandet gäller både människoliv och lidande men även resurser och ekonomiska perspektiv. Dock har även denna aspekt ett moraliskt dilemma; bör man stå upp för det rätta oavsett om chanserna att lyckas med uppdragen är små eller om det leder till fler negativa konsekvenser än positiva (Maiese, 2003a). Argumenten om att stå upp för det rätta och slöseriet av resurser och liv kan lätt krocka med denna dimension (Moseley, u.å.). Denna aspekt kan se väldigt olika ut i olika krig då omständigheterna ofta skiljer sig mellan olika konflikter och vilken aktör i konflikten som analyseras. Ett stort land med starka militära styrkor har i större utsträckning större förhoppningar att lyckas än en mindre grupp soldater. Med detta sagt innebär inte det att starka militära styrkor har mer rätt att utöva våld mot den svaga trots att deras förhoppningar att lyckas är större (Orend, 2000a:99).

5.1.5 Proportionalitet

Syftet med proportionalitet i jus ad bellum är att belysa att de medel som brukas i krig ska vara i proportionerlig relation till krigets mål. Ett exempel på detta kan vara att ett självförsvar endast ska vara självförsvar och inte eftersträva en större vinst än att försvara det egna som blir attackerat (Maiese, 2003a). Syftet med denna aspekt är att försöka förutspå vad resultatet kommer bli ur ett framtidsänk och inte agera utifrån sådant som redan skett. Däremot om omständigheterna förändras drastiskt finns det skäl att strategiskt tänka om och förändra agerandet (Rigstad, 2007). Denna aspekt är delvis kopplad till den andra dimensionen, jus in bello, eftersom den diskuterar utförandet av kriget (Moseley, u.å.). Det gäller att väga de potentiella vinsterna mot de potentiella förlusterna för att utifrån det överväga om det är lönt och rimligt att delta i ett krig. Detta övervägande kan

också vara svårt att besluta om det är rättfärdigt eftersom de flesta aspekter inom krig inte är jämförbara. Walzer nämner svårigheten att jämföra ett lands självständighet med att störta en aggressiv regim eller antalet människoliv som offras (Orend, 2000a:100)

5.1.6 Sista utväg

Att krig är en sista utväg för att lösa en konflikt innebär att fredliga medel först har prövats. Krig kan alltså endast rättfärdigas om fredlig diplomati i olika former inte lett till framgångar (Maiese, 2003a). I detta kriterium erkänns dock att under konfliktens gång kan det finnas risk att möjligheten till diplomatiska, fredliga handlingar inte längre är uppnåeligt. Kriteriet måste även omvärderas när konflikten utvecklar nya mål eller ändrar karaktär. Beroende på vad målet med en militär insats är, kan det vara ogenomförbart att bemöta aktörerna med fredliga medel (Rigstad, 2007). Walzer menar att det aldrig är en sista utväg och att det alltid finns andra sätt att lösa problemen på. Alla rimliga metoder måste dock först ska ha prövats. Exempelvis är det inte alltid relevant med sanktioner mot en stat då det kan påverka oskyldiga civila och ibland även förvärra situationen (Orend, 2000a:98).

5.2 Jus in bello

Den andra delen inom teorin om rättfärdiga krig är jus in bello som, istället för att säkerställa på vilka premisser ett krig startar, utgår ifrån de handlingar som görs när kriget väl har brutit ut. Syftet med jus in bello är att begränsa inhumana handlingar i krig och rädda så många liv som möjligt. En annan viktig del inom jus in bello är diskussionen kring vilket ansvar soldater och andra medverkande i krig har trots omständigheterna (Maiese, 2003b). Jus in bello tillämpas självständigt på konflikten och är inte nödvändigtvis kopplad till jus ad bellum då bakomliggande orsaker till en konflikt inte avgör hur kriget utspelar sig och vilka medel som används. Ansvar och uppförandet för samtliga aktörer i krig såsom krigförande nationer och individer men även neutrala nationers handlande faller in inom jus in bello (Stahn, 2006). De två

huvudsakliga områdena inom jus in bello är diskriminering och civilas immunitet samt proportionalitet (Orend, 2000b:110-111).

5.2.1 Diskriminering och de civilas immunitet

Den första principen i jus in bello utgår ifrån vem och vad som är måltavla i krig. Den främsta regeln är att skona civilbefolkningen eftersom de är oskyldiga och inte en del av syftet med kriget. På ett sätt rättfärdigar denna infallsvinkeln dödandet av andra soldater. Dödandet av andra soldater kan även vara olika försvarbart om den för ett rättvist och en rättfärdig kamp eller ej. Diskussion kring distinktionen mellan civila och soldater förs i samband med denna del av teorin. Vilka regler som gäller för en soldat som temporärt endast är en del av civilsamhället eller som överlämnat sig själv försvagar därför denna del av teorin (Moseley, u.å.). De civilas immunitet förespråkar att civila individer och sådant som skolor och hem inte får vara mål vid attacker och att krig endast förs mellan kombattanter såvida inte civila dödsfall är oundvikligt. Så länge inte civila och civilsamhället är det primära målet för attackerna utan snarare indirekta sidoeffekter kan det, trots att det egentligen går emot principen, accepteras som rättfärdigat (Maiese, 2003b).

5.2.2 Proportionalitet

Proportionalitet fokuserar på vilket slags våld och i vilken form den utförs. Begreppet proportionalitet förekommer både inom jus ad bellum och jus in bello och är sammankopplade kring de facto att båda fokuserar på handlingar i relation till följderna (van Steenberghe, 2012). Krigföringens omfattning och våld ska minimeras så mycket som möjligt vilket innebär att det inte får förekomma i större proportion än målet i sig. Detta är en viktig del av jus in bello med tanke på att syftet med proportionalitet är att minska mänskligt lidande i så stor utsträckning som möjligt, både på kort och lång sikt. Om det önskade målet är möjligt att nå utan att döda är det självklart att föredra. Vidare är denna aspekt av teorin viktig eftersom den begränsar krig genom begränsning av vapen och andra medel som brukas i krig (Maiese, 2003b).

5.3 Jus post bellum

Den tredje dimensionen, jus post bellum, fokuserar på följderna och konsekvenserna som blir efter kriget. Ett krig som förts rättfärdigt ur ett jus ad bellum och jus post bellum perspektiv kan ha förödande följder vilket talar för att en tredje dimension för efterverkan i krig också är nödvändig (Orend, 2000a:135). Hur ett krig slutar kan också påverka vilka skyldigheter olika parter i krig har. Krig kan antingen sluta när en aktör besekrat en annan eller om en vapenvila godkänts (Moseley, u.å.). Dimensionen talar för ett moraliskt avslutande av krig samt de ansvar som kommer med en avslutat väpnad konflikt för att skapa en rättvis fred. Det är därför viktigt att inte bara försöka återställa de skador som skett utan ta hänsyn till de politiska och institutionella omvandlingarna som sker i samband ett krig (Stahn, 2006). Då denna dimension fortfarande diskuteras anser olika teoretiker att jus post bellum bör ha olika fokus. I denna uppsats har tre aspekter valts ut som de centrala delarna: kompensation, rehabilitation och krigsförbrytarrättegångar.

5.3.1 Kompensation

Oavsett hur rättvist ett krig har förts är det oundvikligt att det för med sig skada på samhället och på oskyldiga och därför är det viktigt att framför allt segrare i ett krig, men även andra inblandade som har möjlighet, kompenserar för de förluster som uppstod i relation till kriget. Det kan ses som paradoxalt att en aktör ska ta ett moraliskt ansvar för fienden efter den blivit besekrat men precis som många andra aspekter inom teorin om rättfärdiga krig lägger detta perspektivet stor vikt vid civila och oskyldiga som drabbas av kriget (Koszela, 2015). Samtliga soldater ses som delaktiga i kriget oavsett om kriget har förts som moraliskt självförsvar eller ej och bör hjälpa den förlorande sidan i form av ekonomisk kompensation för skadan som uppstått. Kompensation sker ofta vid ekonomiska frågor eftersom stora delar av sådant som förstörts i krig inte kan byggas upp direkt efteråt vilket gör att ett ekonomiskt bidrag istället kan användas för att kunna påbörja processen av att bygga upp ett nytt samhälle. I de fall då krig är inbördes är ofta internationella aktörer mer eller mindre involverade vilket kan leda till

att de också kan vara ansvariga för kompensation i ett område. Framförallt om de uppenbarligen har resurser till det (May, 2012:44).

5.3.2 Rehabilitation

Den andra delen av jus post bellum är rehabilitation vilket kan delas in i två delar: militär och politisk. Den militära delen fokuserar på demobilisering i relation till våldet och buffertzoner inom de områden som varit utsatta. Den politiska delen å andra sidan fokuserar på att återuppbygga starka politiska institutioner och politiskt förtroende (Johnson, 2008). Syftet med den militära delen är att angriparen ska nedrusta sin militär för att bevisa för offret att de inte längre utgör ett hot mot dem eller någon annan aktör. Rehabilitation tar hänsyn till omständigheterna då nedrustning inte kan ske på en nivå där det plötsligt blir en fara eller negativt påverkar folket. Syftet med den politiska rehabilitationen är att temporärt hjälpa till att etablera demokratiska institutioner som respekterar de mänskliga rättigheterna för att landet i sin tur senare ska kunna driva det på egen hand (Orend, 2000a:141-142).

5.3.3 Krigsförbrytarrättegång

Genom att fördöma de regler det brutits mot under kriget och straffa dem som begått illdåd döms även den ondska som förekommit under kriget samtidigt som det erkänner de felaktigheter som offren blivit utsatta för. Vissa teoretiker kan argumentera för att försoning inte sker genom att skuldbelägga men andra menar att en formell process för straff mot illegala handlingar kan innebära att offren kan få ett avslut samtidigt som det kan förhindra ytterligare konflikter som grundar sig i hämnd (Kellogg, 2002). Walzer menar på att det omöjligt kan finnas rättvisa i krig utan att det finns skyldiga individer. Rättegångar handlar inte endast om försoning för offrens skull utan även för att ge konsekvenser till de som handlat inhumant. Det kan även ses som förebyggande för att individer i krig inte ska bryta några regler då det personligen kommer få konsekvenser för dessa individer (Orend,

2000a:144-145). Krävs krigsförbrytarrättegångar är det uppenbart att kriget inte utförts rättvist (McCready, 2009).

5.4 Operationaliseringstabell

Teori	Teorins centrala delar	Operationella indikatorer
Jus ad bellum	<ul style="list-style-type: none">• Goda intentioner• Rätt orsak• Legitim auktoritet• Goda förhoppningar att lyckas• Proportionalitet• Sista utväg	<ul style="list-style-type: none">• <i>Goda intentioner</i> analyserar om kriget förs för en rättfärdig fred snarare än egenintresse.• <i>Rätt orsak</i> analyserar orsakerna som leder till krig och belyser vikten av självförsvaret.• <i>Legitim auktoritet</i> belyser vikten av en aktörs legitimitet och världssamfundets godkännande av aktören oberoende av regimtyp• <i>Goda förhoppningar att lyckas</i> bedömer huruvida det önskade utfallet är inom räckhåll• <i>Proportionalitet</i> analyserar om planen i krig är i proportion till målet• <i>Sista utväg</i> diskuterar om samtliga möjliga fredliga alternativ för att lösa konflikten först har prövats

Jus in bello	<ul style="list-style-type: none">• Diskriminering och de civilas immunitet• Proportionalitet	<ul style="list-style-type: none">• <i>Diskriminering och de civilas immunitet</i> analyserar skyddet för civilsamhället och de individer som ej deltar i kriget• <i>Proportionalitet</i> analyserar de medel som brukas i krig för att minimera mänskligt lidande i så stor utsträckning som möjligt
Jus post bellum	<ul style="list-style-type: none">• Kompensation• Rehabilitation• Krigsförbrytarrättegång	<ul style="list-style-type: none">• <i>Kompensation</i> syftar till att aktörer kompenserar de samhällen som skadats under kriget för att kunna återuppbygga stabilitet• <i>Rehabilitation</i> analyserar både de militära tillbakadraganden och det politiska stöd som främjar nya demokratiska institutioner• <i>Krigsförbrytarrättegång</i> analyserar om de som begått brott i krig får konsekvenser för sitt handlande

6 NATO:s operation i Libyen utifrån teorin om rättfärdiga krig

6.1 Jus ad bellum

6.1.1 Goda intentioner

För att analysera intentionerna för NATO:s ingripande i kriget i Libyen måste även FN och de resolutioner som låg till grund för deras godkännande av internationellt ingripande analyseras. De grundläggande resolutionerna 1970 och 1973 syftar till att skydda civilbefolkningen genom att införa ett vapenembargo och en flygförbudszon. Orsakerna bakom resolutionerna var att fördöma den libyska regimen samt försvara och skydda befolkningen från de våldsamer som förekom efter krigets utbrytande (UNSC, 2011, res 1973). Enligt resolutionerna finns det inga tecken på att något egenintresse förekom vid beslutstagandet utan motiveringen för tillåtandet endast berörde det libyska folkets säkerhet i samband med att antalet offer i kriget eskalerade. Trots att det inte står skrivet i officiella dokument, finns det forskare som anar att det fanns en inofficiell strävan att lyckas avsätta Gaddafi (Wedgwood och Dorn, 2015). Flera ledare för NATO:s medlemsländer erkände också att NATO:s ingripande var nödvändigt så länge Gaddafi hade makten eftersom civila ansågs vara oskyddade och osäkra om inte en ny regim tillsattes (Ulfstein och Christiansen, 2013). Enligt den första resolutionen, 1970, som antogs den 26 februari, sågs konflikten på med stor oro vilket gjorde att NATO ökade sin övervakning i medelhavet och luftrummet. Den 11 mars antogs resolution 1973 som fördömde de brott mot mänskliga rättigheter som förekom och FN:s säkerhetsråd uppmanade därför sina medlemsstater att ingripa med alla nödvändiga medel. Den 31 mars hade NATO det främsta ansvaret för de internationella militära styrkorna för att skydda civila områden och individer. Beslutet att ingripa var, enligt NATO, baserat på en rättslig grund, starkt regionalt stöd och ett uppenbart behov (NATO, 2015). Målet med ingripandet var att skydda civilbefolkningen och förebygga folkmord. En infallsvinkel som är viktigt att ha med sig vid analysen av ingripandet var att en väpnad konflikt redan hade börjat i regionen där målet var annat, alltså att störta regimen (Hamid, 2016).

6.1.2 Rätt orsak

Rätt orsak och goda intentioner är mycket lika i detta fall då båda grundar sig i att skydda civilbefolkningen. Rätt orsak lägger störst vikt vid självförsvar vilket inte är lika lämpligt att applicera på en intervention som på ett krig med en tydlig angripare och ett tydligt offer. Vid en situation där en utomstående aktör engagerar sig i krig är det istället viktigt att engagemanget utgår från premisserna att skydda snarare än för egen vinning. Som tidigare nämnt ingrep NATO med syfte att skydda den civila befolkningen från de våldsamerheter som förekom i landet (NATO, 2015). Kriget i Libyen skedde inbördes och ingen aktör attackerade någon av NATO:s medlemsstater vilket visar att ingripandet kom som ett svar på FN:s uppmaningar (Abass, 2011). NATO som organisation har inte en officiell religiös åskådning och vinner inte heller nya medlemmar eller territorium genom att ingripa i Libyen vilket är orsaker som inte räknas som rättfärdiga i teorin om rättfärdiga krig. För att en nation ska kunna bli medlem i NATO måste den vara en demokrati som delar samma värderingar som NATO (FOI, u.å.) vilket gör det omöjligt för Libyen att ansöka om medlemskap. Detta tyder på att NATO inte agerade i konflikten för att utöka sitt samarbete med Libyen.

6.1.3 Legitim auktoritet

NATO som organisation förlitar sig på mellanstatligt samarbete för att lyckas upprätthålla systematisk säkerhet. Legitimitet för organisationen har på senare år inneburit en bottom-up modell snarare än en top-down med krav på folket som påverkas av den politiska auktoriteten. I NATO:s fall innebär det dels att medlemsstaterna måste se organisationen som legitim men även att de stater som inte är medlemmar måste respektera auktoriteten vilket NATO anser lättast görs via transparens för agerande. Det finns olika mätbara nivåer inom både den interna och externa legitimiteten för NATO. Den interna legitimiteten kan mätas genom opinionsbildningar och valkretsar samt politikernas uttalanden och ställningstagande medan den externa legitimiteten baseras på samarbetsorganisationer och stater samt andra internationella organisationers åsikter och inställning till NATO. Ett sätt för NATO att

upprätthålla legitimiteten är framförallt att skydda dess medlemsstater då det är syftet med organisationen (Holmberg, 2011). Utöver de länder som är medlemmar i NATO är det många andra länder, både i Europa och andra delar av världen som har olika samarbeten med NATO (NATO, 2021). Vad gäller uppmanandet till ingripandet av de militärt ansvariga är det viktigt att belysa att NATO inte har en egen armé utan medlemsländerna bestämmer själva över de resurser de har tillgång till i relation till NATO som faller inom den gemensamma ledningsstrukturen. Alla medlemsstater har även vetorätt vid omröstningar vilket innebär att samtliga beslut som fattas är i enighet (Embassy of Sweden, 2021).

6.1.4 Goda förhoppningar att lyckas

Den här aspekten lägger fokus på de potentiella konsekvenserna efter kriget för att överväga om agerandet har goda chanser att nå det eftersträvarvärda målet. Som tidigare nämnt var syftet med ingripandet att skydda civila och undvika folkmord genom att införa ett vapenembargo och en flygförbudszon (NATO, 2011a). Med den retorik som Gaddafi förde under kriget och hur fort det gick för hans regim att svara på demonstrationerna med våld är det absolut trovärdigt att fler liv hade offrats om inte NATO beslutat sig för att ingripa. Gaddafi uppmanade sina följare att jaga demonstranterna som han öppet kallade för råttor och smuts (Gaub, 2013:1). Innan NATO:s operation infördes hade Gaddafis regim skjutit mot obehäpnade civila som protesterat och flera uttalanden hade gjorts från regeringen som menade att de kommer gå till fysisk attack mot alla som vänder sig mot regimen (the Guardian, 2011). Med tanke på att målet med operationen var att skydda civila i så stor utsträckning som möjligt räknas varje räddat liv som en vinst och ett mål som blivit uppnått. Målet som analyseras inom denna aspekt av jus ad bellum är att skydda civila men en fråga som kan ställas i relation till det är om skyddet endast gäller medan kriget är aktivt. Civilt lidande förekommer också i stor utsträckning efter krig. Många civila dödsfall förekommer i samband med svält och fattigdom som en konsekvens av krig. Även psykologiskt trauma förekommer i stor utsträckning hos civila som levt i

krigszoner vilket drabbar civila under krig men för med sig lidande långt efter krigets avslut (World101, u.å).

6.1.5 Proportionalitet

Proportionalitet i relation till jus ad bellum och NATO:s ingripande i Libyen överväger målet med att skydda civila med de metoder som planerades att användas, det vill säga ett vapenembargo och en flygförbudszon som försvårade libyska myndigheters möjligheter att skada befolkningen (NATO, 2015). Trots att många av de grupper som demonstrerade snabbt utvecklades till väpnade rebellgrupper, var många civila liv fortfarande i fara. Vid dessa förändrade omständigheterna i kriget utökade NATO:s ansvarsområden och tillvägagångssätt vilket ledde till en mer militärt aggressiv metod mot regimen. Sådant agerande kan på sätt och vis betraktas som att NATO allierade sig med rebellerna i kriget istället för att fokusera på att försvara civila. Som en del av den ökade militära aggressiviteten attackerade NATO delar av regimen genom att släppa bomber från sitt flygvapen där libyska politiska institutioner stod som mål (Ulfstein och Christiansen, 2013). NATO:s primära metoder i operationen var att införa ett vapenembargo och en flygförbudszon samt andra icke-våldsamma medel för att skydda de civila i Libyen för att sedan ingripa med ett flygvapen (UN News, 2011). Eftersom flygvapenattacker utfördes i samband med ett ökat antal civila dödsfall och ett eskalerande av kriget, ansågs NATO:s handlande i proportion till målet.

6.1.6 Sista utväg

Kriget i Libyen eskalerade snabbt från fredliga protester till våldsamma sammandragningar. Med det som grund infördes resolution 1973 och FN:s uppmanande till internationellt ingripande utan att få godkännande av den libyska staten (Bellamy, 2011). I resolution 1970, som infördes innan 1973s resolution om militärt ingripande, uppmanade däremot FN:s säkerhetsråd samtliga medlemsstater att frysa alla ekonomiska tillgångar till Libyen och de enheter som bidrog till kriget. Före det militära ingripandet genomfördes alltså sanktioner mot Libyen samtidigt som en flygförbudszon och ett

vapenembargo infördes (UN News, 2011). Resolutionen 1970 utgick från att samtliga stater hade en skyldighet att förhindra all export av material som kunde vara användbara i konflikten, det vill säga att bistånd till utbildning och dylikt fortfarande godkändes. Även ett reseförbud infördes i resolution 1970. Dessvärre nämns ingenting om diplomatiska samtal mellan FN/NATO och Libyen i någon av de resolutioner som presenterades före NATO:s ingripande (UN, 2011). Däremot hade andra organisationer, som den Afrikanska Unionen (AU), accepterats av den libyska regeringen att förhandla fram en fredsplan (Morini, 2011). Trots AU:s försök, genomfördes inte de diplomatiska samtalen då flera internationella aktörer ansåg försöken som icke-legitima och problematiska vilket ledde till NATO:s snabba ingripande (DeWaal, 2011). Gaddafi och hans regim hade en god relation till AU vilket innebar att det libyska folket hade lågt förtroende för att organisationen opartiskt skulle kunna föra en diplomatisk dialog i konflikten (Chothia, 2020). AU påstod i sin tur att västerländska aktörer underskattade deras förmåga att finna en lösning till konflikten. De menade att icke-afrikanska aktörer hade andra skäl till ingripandet än de som presenterats och avfärdade därför internationellt ingripande. AU presenterade ett förslag till en påbörjad politisk dialog mellan rebellerna och regimen men dessa avfärdades av rebellerna eftersom Gaddafi hade så starkt inflytande i AU både politisk och ideologiskt (Maasho, 2011).

6.2 Jus in bello

6.2.1 Diskriminering och de civilas immunitet

Syftet med NATO:s ingripande i Libyen var att skydda civila men aspekten om diskriminering och civilas immunitet mäter huruvida detta faktiskt skedde i praktiken under operationen. NATO släppte bomber mot libyska regimstyrkor vilket resulterade i upp till 70 civila dödsfall totalt, trots NATO:s försök att skona så många som möjligt. Åtgärder som att meddela och sprida information om NATO:s attacker innan händelserna skulle äga rum spreds bland civila för att så många som möjligt skulle ha möjlighet att söka skydd innan attackerna utfördes (Gaub, 2013:23). Avsiktligt undvek

NATO att bomba infrastrukturen såsom flygplatser och vattenledningar för att de civila skulle bli så lite påverkade av operationen som möjligt (Weighill och Gaub, 2018:241). Trots att antalet dödsfall i NATO:s bombattacker kritiserats hårt av många analyserar denna aspekt av jus in bello huruvida målet är att döda civila med medvetenheten om att indirekta skador som sådana ses som oundvikligt i krig. Även de begränsningar och sanktioner som infördes mot Libyen från andra stater syftade till att exklusivt påverka den libyska staten och inte samhället för att bistånd för skolor och andra delar av civilsamhället inte skulle begränsas (Morini, 2011). Att skydda civila var målet med invasionen vilket sågs som uppnått vid krigets slut. Dock inräknas inte de civila dödsfall som förekom efter operationens slut den 31 oktober 2011 i denna aspekt. Den här delen av jus in bello belyser endast det skydd för civila som förekommer under krigets aktiva period men bortser från allt det civila lidande som kan förekomma som en konsekvens efter krig. Exempelvis har Libyen blivit en hub för människohandel mellan Europa och Afrika efter krigets slut vilket inte räknats in i jus in bello (Beaumont, 2021).

6.2.2 Proportionalitet

Vad gäller proportionaliteten av metoder och tillvägagångssätt som NATO brukade under operationen är det främst vapenembargot, flygförbudszonen och flygattackerna mot den libyska regimen som analyseras. NATO:s strategi för att skydda befolkningen förändrades i takt med att behovet ökade. Flera ledare för NATO:s medlemsländer uttalade sig om att så länge Gaddafi sitter vid makten kommer det vara nödvändigt för NATO att öka pressen på regimen (Ulfstein och Christiansen, 2013). Vid FN:s tillåtelse av ingripandet var det tydligt att samtliga nödvändiga åtgärder skulle implementeras för att skydda civilbefolkningen (UNSC, 2011, res 1973). Tillåtelsen innebar alltså inte begränsningar i försvaret för civila, men ledde till otydligheter kring vad som menades med att "skydda civilbefolkningen" och gav därför utrymme för olika tolkningar (Gaub, 2013:4). I operationen nämndes inte uttryckligen någonting om att stötta ett regimbyte men vissa internationella politiker

ansåg att det enda sättet att skydda befolkningen var genom att avsätta Gaddafi (Gaub, 2013:19) vilket hade inneburit att målet med interventionen hade varit annan och därmed hade andra medel tillåtits.

6.3 Jus post bellum

6.3.1 Kompensation

Trots åtgärder under kriget som undvek långvariga samhällsliga konsekvenser i så stor utsträckning som möjligt fanns det stora hinder för att lyckas bygga upp ett nytt samhälle, både materiellt och politiskt. Stora delar av Libyens oljeproduktion var förstörd vilket ledde till stora ekonomiska svårigheter eftersom oljeexporten var och är Libyens största inkomstkälla. Trots att NATO undvek oljeproduktionen som mål vid deras attacker så förstördes stora delar som ett resultat av kriget snarare än interventionen. Gaddafi och hans regim använde sig dessutom av civila medel och lokaler under kriget för att skydda sig från NATO eftersom de visste att det fanns en motvilja att bomba civila byggnader (Weighill och Gaub, 2018:240-241). Efter det militära tillbakadragandet beslutade NATO sig för att vara beredda att stötta Libyen och den nya regimen inom säkerhet och försvar vid behov och om den nya regimen skulle önska det (NATO, 2015). När det gäller ekonomiskt bistånd bidrog de av NATO:s medlemsländer, som också är medlemmar i EU, ekonomiskt till Libyens uppbyggnad via EU (European Commission, 2022).

6.3.2 Rehabilitation

Den militära aspekten av rehabilitation kan analyseras utifrån tillbakadragandet av NATO:s militära styrkor vilket gjordes den 31 oktober, strax efter Gaddafis död. Styrkorna stannade inte längre än vad de ansåg nödvändigt (NATO, 2015). Vad gäller den politiska aspekten återhämtade sig inte Libyen lika fort som många hade hoppats på som ett resultat av splittringarna inom landet och nya politiska problem uppstod därmed (Chivvis och Martini, 2014:2). Nationella övergångsrådet (NTC) i Libyen

nekade internationell politisk assistans eftersom de ansåg att det inte var nödvändigt då kriget, enligt dem, inte var ett inbördeskrig utan snarare att det var folket som skyddade sig mot en diktatorisk regim och att de nu var överens om ett regimbyte. Uttalandet från NTC togs väl emot av många internationella aktörer då det ansågs som problematiskt med västerländskt långsiktigt fredsbyggande efter de problem som uppstått i samband med stadsbyggandet i Afghanistan och Irak. NATO erbjöd sig främst att arbeta med träning inom säkerhetssektorn i Libyen efter kriget men även dessa åtgärder avvisades av NTC (Weighill och Gaub, 2018:240-243).

6.3.3 Krigsförbrytarrättegång

Vad gäller krigsförbrytarrättegångar sker det endast i fall då brott förekommit i krig. Det som kan ses som mest kritiskt vad gäller NATO och brott under operationen var de civila dödsfall som skedde i samband med de bomber som NATO släppte på libyska myndigheter. Något som gör dessa dödsfall extra utstickande, utöver att syftet med operationen var att skydda civila, var att NATO inte bekräftat dödsfallen i efterhand eftersom handlandet inte skedde på marken utan via flygvapnet (Weighill och Gaub, 2018:240).

Organisationer som Amnesty International anser att NATO bör ytterligare tydliggöra vilka åtgärder som vidtogs för att skydda civila i attackerna i Libyen för att säkerställa att de inte bröt mot krigets lagar (Amnesty International, 2012). Vilka handlingar som räknas som krigsförbrytelser grundar sig i Genevekonventionen vilket som tidigare nämnts grundar sig i teorin om rättfärdiga krig. Konventionen har ratificerats av samtliga medlemsländer i FN och är delvis bindande för alla aktörer i konflikt oavsett om de ratificerat fördraget eller inte (United Nations, 2022).

7 Betydelsen av jus post bellum försvagar rättfärdigandet av NATO:s ingripande i Libyen

Syftet med forskningen i denna uppsats är att analysera NATO:s ingripande i det libyska inbördeskriget 2011 utifrån teorin om rättfärdiga krig och dess tre dimensioner jus ad bellum, jus in bello och jus post bellum. I detta avsnitt i uppsatsen presenteras resultaten och de slutsatser som dragits för att besvara frågeställningarna som formulerats:

- Hur är det möjligt att rättfärdiga skälen för NATO:s ingripande i kriget i Libyen 2011 utifrån jus ad bellum?
- På vilket sätt betraktas NATO:s ingripande och handlingar som rättfärdiga i Libyen 2011 utifrån jus in bello?
- Hur har NATO tagit ansvar för konsekvenserna av sitt agerande i Libyen efter tillbakadragandet av de militära styrkorna baserat på jus post bellum?

7.1 Jus ad bellum: godkänd

Utifrån den första dimensionen och frågeställningen går det på flera sätt att försvara NATO:s och därmed FN:s bakomliggande argument till operationen. En stor del av jus ad bellum och dess centrala delar går, i relation till fallet, att försvara med att civilas skydd och säkerhet låg till grund för ingripandet. Både goda intentioner och rätt orsak går att försvara utifrån de officiella skälen bakom interventionen, däremot finns det anledning att ifrågasätta dessa skäl. Frågan om intentionerna endast var att försvara civila eller om det fanns en underliggande strävan att avsätta Gaddafi är viktig att ställa i relation till denna dimension. Då det inte finns något officiellt uttalande från NATO:s representanter kräver en sådan utredning att forskas på egen hand och utifrån andra aspekter. Vad gäller legitimitet har NATO goda skäl att ses

som godkänd utifrån jus ad bellum med tanke på att det är en respekterad organisation som har starkt förtroende både på ett internt och externt plan. Vid analysen om ingripandet hade goda förhoppningar att lyckas eller ej är det viktigt att ha intentionerna och orsakerna i åtanke. Detta innebär att förhoppningarna om att skydda befolkningen ska analyseras och inte huruvida kriget och avsättandet av regimen hade goda förhoppningar att lyckas. Förhoppningarna att lyckas var goda då varje räddat liv kan ses som en vinst och ett mål som blivit uppnått. Vilka medel och strategier som planerades ligga till grund för operationen ska enligt proportionalitetsaspekten också analyseras utifrån syftet att skydda civila vilket primärt var ett vapenembargo och en flygförbudszon som senare utvecklades till ett aktivt flygvapen. Åtgärderna som utvecklades i relation till det växande antalet dödsfall räknas också in i denna dimensionen och kan delvis försvaras genom att åtgärderna kan ses som proportionella då ett ökat motstånd kräver ett ökat försvar. Slutligen måste interventionen vara en sista utväg för att lösa konflikten enligt det sista perspektivet inom jus ad bellum. Eftersom NATO inte själva fört någon dialog med Libyen och saknade makten att föra diplomatiska samtal eller införa sanktioner, är det FN:s åtgärder som ligger till grund för denna aspekt. Resolution 1970 yrkade för en operation med fredliga medel vilket ändå sågs som en del av ingripandet i konflikten. Utöver resolutionen fanns det varken tid eller vilja från den libyska regeringens sida att blanda in internationella aktörer i fredsförhandlingarna vilket slutligen ledde till ett brådskande beslut från FN att tillåta NATO ingripa i kriget.

7.2 Jus in bello: godkänd

Utifrån den andra principen, jus in bello, ska NATO:s agerande i konflikten analyseras utifrån perspektiven diskriminering och civilas immunitet samt proportionalitet där flera slutsatser går att dra. Eftersom huvudfokus i operationen var på civilas immunitet är denna aspekt högst relevant för forskningen i denna uppsats. Civila individer och civilsamhället var aldrig

något mål för NATO som vidtog flera åtgärder för att minska skadan mot icke-kombattanter. Trots varningar och meddelande till civila om planerade attacker avled civila som indirekta konsekvenser av attackerna. Utöver detta tog libyska myndigheter skydd i civila byggnader för att undvika att komma till skada av de bomber som NATO släppte mot politiska och militära institutioner. Trots att diskriminering och civilas immunitet kritiserar civila dödsfall inser teoretiker att ett visst antal civila dödsfall är oundvikligt i krig. På grund av detta kan denna aspekten accepteras som godkänd utifrån kriteriet. Vilka medel som brukas under operationen analyseras i jus in bello vilket i detta fallet innebär vapenembargot, flygförbuds zonen och flygvapnet. Dessa medel måste vara i proportion till målet med interventionen för att det ska ses som rättfärdigt. För att avgöra detta analyseras målet med strategierna som sätts i relation till de medel som brukades. För att undvika onödigt lidande och långsiktiga effekter användes så få aggressiva medel som möjligt. Bland annat kan vapenembargot och flygförbuds zonen betraktas som medel som gör mycket lite skada för civila, samhället eller kombattanter. Attackerna mot regimen däremot gör att målet med operationen kan tolkas som annat än vad som tidigare utropats. För att attackerna via flygvapnet ska vara i proportion till målet bör målet alltså varit att stötta rebellerna eller avsätta regimen då samtliga bomber var mot regimen.

7.3 Jus post bellum: misslyckad

Slutligen dras slutsatser om NATO:s agerande i Libyen efter konflikten och hur de hjälpt till att bygga upp landet igen efter de förluster som uppstod i kriget utifrån jus post bellum. Här kan det vara otydligt kring exakt vilka skyldigheter en aktör har; om de endast har ansvar för de förluster som de bidragit till eller om de har ytterligare skyldighet att bygga upp landet om de har resurser till det. Vad gäller NATO:s ingripande i Libyen är detta svårt att diskutera eftersom mycket lite gjordes av NATO efter tillbakadragandet den 31 oktober och det är svårt att veta vilka konsekvenser som uppstod genom interventionen och vilka som hade uppstått oavsett. NATO bidrog varken

ekonomiskt eller politiskt för att återuppbygga Libyen efter kriget. Detta då NTC nekade bistånd vilket ofta förbises vid diskussioner kring NATO:s ansvar i jus post bellum. NATO erbjöd sig istället att bidra ur ett säkerhetsperspektiv vilket inte accepterades av NTC. Syftet med ingripandet var inte att förändra regimen eller bygga upp ett nytt samhälle vilket också är en viktig aspekt att ha i åtanke vid diskussioner om jus post bellum. En annan infallsvinkel vad gäller denna dimension är om NATO, en västerländsk allians, skulle lyckas med en libysk och därmed nordafrikansk statsbyggnad trots de kulturella skillnaderna. Hade sådana försök uppskattats eller är de politiska och kulturella skillnaderna för stora för ett framgångsrikt statsbyggande? En risk med att NATO skulle hjälpa till med återuppbyggnaden av Libyen trots att NTC nekade det är att arbetet skulle kunna ses som ett sätt att influera västerländska normer i ett nordafrikanskt land och därmed leda till en slags neokolonialism. Slutligen har NATO, enligt jus post bellum, ett ansvar att ställa de felaktigheter som skett under interventionen till rätta. De händelser som är mest relevanta ur denna aspekt är de civila dödsfall som skedde i samband med de bomber som släpptes från NATO:s flygvapen. Om det kan ses som krigsförbrytelser är dock inte helt uppenbart och därför finns det organisationer som yrkar på utredningar av dessa fall för att NATO ska ställas till svars huruvida de begått krigsbrott eller ej.

Slutsatser som kan dras utifrån resultatet är att NATO har, utifrån flera aspekter, agerat på ett sätt som accepteras av teorin om ett rättfärdigt krig men att det finns delar som pekar på att flera aspekter inte räcker för att operationen ska rättfärdigas. Detta beror främst på hur viktig jus post bellum är för rättfärdigandet av krig. Skulle endast jus ad bellum och jus in bello applicerats på interventionen skulle slutsatsen i stort kunna godkännas som rättfärdig utifrån de officiella uttalanden och resolutionerna kopplade till den. I detta fall krockar jus post bellum och de ansvar NATO har efter kriget med NTC:s önsknings, vilket skapar en ny fråga om hur ansvaret ser ut i en sådan situation. Skulle NATO och FN, som godkände operationen,

överskrida NTC:s viljor efter kriget för att bekräftas som rättfärdigt utifrån jus post bellum?

7.4 Teoretiska slutsatser

Teorin om rättfärdiga krig har varit lämplig att applicera på NATO:s ingripande i Libyen då teorin är övergripande och omfattande av de centrala delarna i interventionen. Jus ad bellum, jus in bello och jus post bellum har täckt många väsentliga delar av operationen som motiveringen av operationen, agerandet i ingripandet samt handlandet efter tillbakadragandet. Dessa dimensioner är däremot olika etablerade inom teorin då jus post bellum är en relativt ny del av teorin om rättfärdiga krig vilket kan leda till en obalans vid appliceringen av dimensionerna på fallet. Jus post bellum har alltså inte etablerat samma status inom teorin eller i världssamfundet som de två andra dimensionerna. Vilka de centrala delarna inom jus post bellum är, varierar beroende på vilken teoretiker som frågas, vilket ledde till att jag som forskare i denna studie var tvungen att själv välja ut vilka delar jag ansåg mest relevanta i detta fall och vilka som är viktigast vid uppbyggnaden av en stat efter krig. Ett annat problem som kan förekomma vid forskningen om rättfärdiga krig är att vissa begrepp och moralfilosofin som teorin är grundad på, är baserad på kristna och västerländska värderingar vilket kan göra det problematiskt att applicera teorin på en icke-västerländsk aktör. Ett exempel på detta är aspekterna goda intentioner och rätt orsak inom jus ad bellum som innebär att självförsvar är den enda rättfärdiga anledningen att föra krig på. Självförsvar kan se olika ut i olika situationer och vad som är rätt och gott varierar också beroende vem som blir tillfrågad. Detta har förtydligats så gott det går i denna forskning genom en operationalisering.

Teorin om rättfärdiga krig behöver även uppdateras i samband med en förändrad samtid för att uppfylla sitt syfte om att begränsa krig. Ett perspektiv som inte nämns i relation till jus post bellum är respekten för ett lands önskningsområden om bistånd och behandling efter krig, vilket jag anser vara en stor lucka inom dimensionen. Utifrån den teoretiska appliceringen som

gjorts på fallet i denna uppsats är det uppenbart att ett sådant perspektiv saknas inom teorin. Fokuset i teorin är främst på den militära aspekten i krig och saknar på flera sätt andra former av säkerhet. Det finns utrymme att tydligare belysa både kvinnliga och mänskliga rättigheter inom teorin då en stor del av krig förs på individens bekostnad. Det här skulle kunna förtydligats främst i jus in bello under underrubriken diskriminering och de civilas skydd som belyser att civila inte får vara måltavlor i krigföringen utifrån ett militärt perspektiv. Genom att belysa psykologiska medel som ofta brukas i krig, bland annat soldater som utsätter civila kvinnor för sexuella övergrepp som en del av krigföringen, skulle denna del av teorin vara mer applicerbar på flera konflikter.

7.5 Metodologiska slutsatser

Metoden som använts i uppsatsen var en teoriprövande fallstudie vilket varit en lämplig metod för att undersöka hur väl en teori är applicerbar på ett specifikt fall. Valet av material har utgått från vilken metod och vilket fall som valts att granskas, vilket bidragit till övergripande information som varit nödvändig för att besvara frågeställningarna. För att få en djupare förståelse om både teori och fall hade intervjuer med teoretiker och tjänstemän från NATO varit givande. Intervjuer utformades inte i denna studie eftersom ett stort antal intervjuer hade varit nödvändigt vilket delvis hade varit tidskrävande för mig som forskare men även svårt att hitta tillräckligt många individer som har möjlighet att delta under den korta tiden som arbetet pågått. Istället har alltså redan existerade primärkällor använts som resolutioner och uttalanden som gjorts på bland annat NATO:s hemsida. En svårighet med materialet som används har varit att hitta information på sådant som inte skett, det vill säga sådant som teorin kräver men fallet saknar. Ett exempel på detta är i dimensionen jus post bellum, aspekten kompensation, där det finns brist på redan existerande källor som tyder på att NATO inte bidragit ekonomiskt.

7.6 Förslag till vidare forskning

Vidare forskning kopplat till ämnet som forskats om i denna uppsats hade kunnat vara att djupare analysera jus post bellum både i relation till NATO och Libyen men också som teori på egen hand eftersom det finns så pass många delade meningar inom dimensionerna. Ett exempel skulle vara att göra en teoriutvecklande studie om man inte vill göra en teoriprovande studie som denna. Teorin är även applicerbar på andra konflikter, både på aktörer som ingripit i inbördeskrig men också i mellanstatliga konflikter. Även en jämförande studie hade varit lämplig för att undersöka NATO:s ingripande i Libyen i förhållande till ett annat land för att exempelvis se om samma strategier har använts för att rättfärdiga interventionerna. För att få djupare förståelse av teorin hade fördjupande forskning om en av dimensionerna varit relevant då forskningen i denna uppsats varit mycket generell och övergripande.

8 Källförteckning

Abass, A. (2011). *Assessing NATO's involvement in Libya - United Nations University*. unu.edu.

<https://unu.edu/publications/articles/assessing-nato-s-involvement-in-libya.html> [Hämtad 2022-11-25].

Alvehus, J. (2019). *Skriva uppsats med kvalitativ metod : en handbok*.

Stockholm: Liber.

Alvesson, M. och Deetz, S. (2022). *Kritisk samhällsvetenskaplig metod*.

Studentlitteratur.

Amnesty International (2012). *LIBYA THE FORGOTTEN VICTIMS OF NATO STRIKES*.

<https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/07/mde190032012en.pdf> [Hämtad 2022-11-01].

Bellamy, A.J. (2011). Libya and the Responsibility to Protect: The Exception and the Norm. *Ethics & International Affairs*, 25(03), pp.263–269.

doi:10.1017/s0892679411000219.

Beaumont, P. (2021). 'War weary' Libya reflects 10 years on from Gaddafi and Arab spring. *the Guardian*.

<https://www.theguardian.com/world/2021/apr/26/war-weary-libya-reflects-10-years-on-from-gaddafi-and-arab-spring> [Hämtad 2022-12-23].

Boréus, K. och Kohl, S. (2018). Innehållsanalys. I: G. Bergström och K. Boréus (Red.). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text och diskursanalys*. (Fjärde uppl. ss. 49-89). Lund: Studentlitteratur.

Brooks, T. (2013). Introduction. Brooks, T. *Just War Theory*. Leiden ; Boston: Brill, , Cop.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.

Campbell, H. (2013a). *Global NATO and the Catastrophic Failure in Libya*. NYU Press.

Campbell, H. (2013b). *NATO's Failure in Libya: Lessons for Africa*. African Books Collective.

Chivvis, C.S. och Martini, J. (2014). *Libya after Qaddafi : lessons and implications for the future*. Santa Monica, Ca: Rand.

Chothia, F. (2020). How Africa has been frozen out of Libya peace efforts.

BBC News. 4 Feb. <https://www.bbc.com/news/world-africa-51293355>

[Hämtad 2022-12-22].

DeWaal, A. (2011). *The African Union and the Libya Conflict of 2011 | Reinventing Peace*. Tufts.edu.

<https://sites.tufts.edu/reinventingpeace/2012/12/19/the-african-union-and-the-libya-conflict-of-2011/> [Hämtad 2022-11-29].

Easterday, J.S., Iverson, J. och Stahn, C. (2014). *Jus post bellum : mapping the normative functions*. Oxford: Oxford University Press.

Embassy of Sweden (2021). *Vad är NATO?* Embassy of Sweden.
<https://www.swedenabroad.se/sv/utlandsmyndigheter/nato-bryssel/vanliga-frågor-till-delegationen/vad-är-nato/#> [Hämtad 2022-11-28].

Engelbrekt, K., Mohlin, M. och Wagnsson, C. (2014). *The NATO intervention in Libya : lessons learned from the campaign*. London: Routledge / Taylor and Francis Group.

Euka, C. och Chiemela, N. (2018). Foreign Military Intervention in Libya: An Analysis of the Just War Principles of Jus Ad Bellum and Jus in Bello. *Journal of Mass Communication and Journalism*, 8(6).
doi:10.4172/2165-7912.1000396.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A., och Wängnerud, L. (2014). *Metodpraktikan*. Fjärde upplagan. Stockholm: Wolters Kluwer.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A., och Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan*. Femte upplagan. Stockholm: Wolters Kluwer.

European Commission (2022). *Libya*.
civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu.
https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/where/africa/libya_en
[Hämtad 2022-12-01].

FOI (u.å.). *Så fungerar Nato*.
<https://www.foi.se/nyheter-och-press/nyheter/2022-05-11-sa-fungerar-nato.html>
[Hämtad 2022-11-25].

Gaub, F. (2013). *The North Atlantic Treaty Organization and Libya*. Strategic Studies Institute.

Guldahl Cooper, C. (2019). *NATO Rules of Engagement : On ROE, Self-Defence and the Use of Force During Armed Conflict*. Boston: BRILL.

- Hamid, S. (2016). *Everyone says the Libya intervention was a failure. They're wrong*. Brookings.
<https://www.brookings.edu/blog/markaz/2016/04/12/everyone-says-the-libya-intervention-was-a-failure-theyre-wrong/> [Hämtad 2022-11-25].
- Holmberg, A. (2011). The changing role of NATO: exploring the implications for security governance and legitimacy. *European Security*, 20(4), pp.529–546. doi:10.1080/09662839.2011.625929.
- Johnson, R. (2008). Jus Post Bellum and Counterinsurgency. *Journal of Military Ethics*, 7(3), pp.215–230. doi:10.1080/15027570802277813.
- Kellogg, D.E. (2002). *Jus post bellum: The importance of war crimes - ProQuest*. www.proquest.com.
<https://www.proquest.com/docview/198020075?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true> [Hämtad 2022-11-24].
- Koszela, A. (2015). *Compensation as the moral foundation of Jus Post Bellum*. mospace.umsystem.edu.
<https://mospace.umsystem.edu/xmlui/handle/10355/46872> [Hämtad 2022-11-23].
- Maasho, A. (2011). AU says non-Africans sidelining Libya peace plan. *Reuters*. 26 Apr.
<https://www.reuters.com/article/libya-au-idUSLDE73P1BF20110426> [Hämtad 2022-12-28].
- Maiese, M. (2003a). *Jus ad Bellum*. Beyond Intractability.
https://www.beyondintractability.org/essay/jus_ad_bellum [Hämtad 2022-11-10].
- Maiese, M. (2003b). *Jus in Bello*. Beyond Intractability.
<https://www.beyondintractability.org/essay/jus-in-bello> [Hämtad 2022-11-11].

May, L. (2012). *Reparation, Restitution and Transitional Justice*. May, L. and Forchimes, A *Morality, Jus Post Bellum, and International Law*. Cambridge University Press.

May, L. (2013). *Jus Post Bellum Proportionality and the Fog of War*. *European Journal of International Law*, 24(1), pp.315–333.
doi:10.1093/ejil/chs084.

McCready, D. (2009). *Ending the War Right: Jus Post Bellum and the Just War Tradition*. *Journal of Military Ethics*, 8(1), pp.66–78.
doi:10.1080/15027570902781995.

McQuinn, B. (2013). *Assessing (In)security after the Arab Spring: The Case of Libya*.
<https://www-cambridge-org.proxy.lnu.se/core/journals/ps-political-science-and-politics/article/assessing-insecurity-after-the-arab-spring-the-case-of-libya/07D6A2263601379C0B33E9B0C5BEA253> [Hämtad 2022-11-09].

Morini, D. (2011). *Did Diplomacy Succeed or Fail in Libya?* E-International Relations.
<https://www.e-ir.info/2011/04/12/did-diplomacy-succeed-or-fail-in-libya/> [Hämtad 2022-11-29].

Moseley, A. (u.å.). *Just War Theory* | *Internet Encyclopedia of Philosophy*. Internet Encyclopedia of Philosophy.
<https://iep.utm.edu/justwar/> [Hämtad 2022-11-10].

NATO (2011a) *Operation UNIFIED PROTECTOR Final Mission Stats*.
https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2011_11/20111108_111107-factsheet_up_factsfigure.pdf [Hämtad 2022-11-14].

NATO (2011b). *NATO and Libya: Operational Media Update*. NATO.
https://www.nato.int/cps/en/natolive/news_71994.htm. [Hämtad 2022-11-10]

NATO (2015). *NATO and Libya (Archived)*. NATO.

https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_71652.htm?selectedLocale=en
[Hämtad 2022-11-17].

NATO (2021). *Partnerships: projecting stability through cooperation*.

NATO. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_84336.htm [Hämtad 2022-11-28].

Olsen, J. A. (2014). Foreword. Engelbrekt, K., Mohlin, M. och Wagnsson, C.

The NATO intervention in Libya : lessons learned from the campaign.

London: Routledge / Taylor and Francis Group.

Orend, B. (2000a). *Michael Walzer on War and Justice*. McGill-Queen's University Press.

Orend, B. (2000b). *War and international justice : a Kantian perspective*.

Waterloo, Ont.: Wilfrid Laurier University Press.

Orend, B. (2013). *The morality of war*. Peterborough, Ont.: Broadview Press.

Patel, R. och Davidson, B. (2019). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur, Lund.

Regan, R.J. (1996). *Just war : principles and cases*. Washington, D.C.:

Catholic University Of America Press.

Rigstad, M. (2007). *A State of the Art Report*.

<https://philarchive.org/archive/RIGJAB> [Hämtad 2022-11-11].

Stahn, C. (2006). 'Jus ad bellum', 'jus in bello' . . . 'jus post bellum'?

–*Rethinking the Conception of the Law of Armed Force*. academic.oup.com.

<https://academic.oup.com/ejil/article/17/5/921/2756298?login=true> [Hämtad 2022-11-14].

Thurén, T. och Werner, J. (2019). *Källkritik*. Stockholm: Liber.

The Guardian. (2011). *Libya protests: More than 100 killed as army fires on unarmed demonstrators*.

<https://www.theguardian.com/world/2011/feb/20/libya-protests-benghazi-muammar-gaddafi> [Hämtad 2022-11-28].

Ulfstein, G. och Christiansen, H.F. (2013). THE LEGALITY OF THE NATO BOMBING IN LIBYA. *International and Comparative Law Quarterly*, 62(1), pp.159–171. doi:10.1017/s0020589312000565.

UN News. (2011). *Security Council imposes sanctions on Libyan authorities in bid to stem violent repression*.

<https://news.un.org/en/story/2011/02/367672> [Hämtad 2022-11-29].

UN (2011). *Security Council Committee established pursuant to resolution 1970 (2011) concerning Libya | United Nations Security Council*.

<https://www.un.org/securitycouncil/sanctions/1970> [Hämtad 2022-11-29].

United Nations (2022). *United Nations Office on Genocide Prevention and the Responsibility to Protect*. Un.org.

<https://www.un.org/en/genocideprevention/war-crimes.shtml> [Hämtad 2022-12-22].

UNSC (2011). Res 1973, 17 mars 2011. Url:

https://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_2011_03/20110927_110311-UNSCR-1973.pdf [Hämtad 2022-11-28]

van Steenberghe, R. (2012). Proportionality under Jus ad Bellum and Jus in Bello: Clarifying their Relationship. *Israel Law Review*, 45(01), pp.107–124. doi:10.1017/s0021223711000082.

Walzer, M. (2004). *Arguing about war*. New Haven, Conn. ; London: Yale University Press.

Walzer, M. (2015). *Just and Unjust Wars: A Moral Argument with Historical Illustrations*. Femte upplagan. New York: Basic Books, Cop.

Wedgwood, A. och Dorn, A.W. (2015). NATO's Libya Campaign 2011: Just or Unjust to What Degree? *Diplomacy & Statecraft*, 26(2), pp.341–362.
doi:10.1080/09592296.2015.1034573.

Weighill, R. och Gaub, F. (2018). *The Cauldron*. Oxford University Press

World101 from the Council on Foreign Relations. (n.d.). *The Civilian Consequences of Conflict*.

<https://world101.cfr.org/how-world-works-and-sometimes-doesnt/conflict/civilian-consequences-conflict> [Hämtad 2022-12-23].